

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

ID 2079

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (бакалавр)	Назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування (2024)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. економіки та фінансів (ЕФ)

Викладач/викладачі

Панухник Олена Віталіївна, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів, [профіль на порталі "Науковці ТНУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	Мета – формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану регіонального розвитку економіки та про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу, а також об’єктивну необхідність раціонального використання всіх видів ресурсів і охорони навколишнього середовища.
Формат курсу	Змішаний – курс, що передбачає проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в системі електронного навчання університету ATutor, структуру, контент, завдання і систему оцінювання.
Компетентності ОП	Загальні компетентності (ЗК): ЗК 6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК): СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища. СК2. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.
Програмні результати навчання з ОП	У результаті вивчення навчальної дисципліни «Регіональна економіка» студент повинен продемонструвати такі результати навчання: ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв’язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем. ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів
Обсяг курсу	Очна (денна) форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS – 4; лекції – 36 год.; практичні заняття – 36 год.; самостійна робота – 48 год.; Заочна форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS – 4; лекції – 8 год.; практичні заняття – 4 год.; самостійна робота – 108 год.;

Ознаки курсу	Рік навчання — 2; семестр — 4; Обов'язкова (для здобувачів інших ОП може бути вибірковою) дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	Поточний контроль: Модуль 1 та модуль 2, підсумковий тестовий контроль Підсумковий контроль: залік
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	Вивчення дисципліни «Регіональна економіка» передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із дисциплін: історія економіки та економічної думки, макро- та мікроекономіка та економічна теорія.
Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення	Студент повинен бути впевненим користувачем прикладних програм Microsoft Office.

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
<p>Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни. Предмет дослідження науки «Регіональна економіка». Місце дисципліни в системі наукових дисциплін, його мета і завдання. Структура дисципліни. Теоретико-методологічні основи «Регіональної економіки»</p>	2	2
<p>Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил. Принципи розміщення продуктивних сил. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.</p>	2	
<p>Тема 3. Економічне районування та територіальна організація господарства. Сутність та основні форми територіальної організації господарства. Основи економічного районування. Нові сітки економічних районів. ЗК 6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p>	2	
<p>Тема 4. Регіон в системі територіального поділу праці. Нові парадигми та концепції регіону. Типологізація регіонів. Поняття про територіальний поділ праці. Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів.</p>	2	
<p>Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики. Поняття регіональної економіки та регіональної політики. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання. Державна регіональна політика, її об'єкти і суб'єкти. Напрями регіональної політики.</p>	2	2
<p>Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики. Проблеми реалізації регіональної економічної політики. Законодавче підґрунтя Механізм реалізації регіональної економічної політики держави. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку регіону.</p>	2	
<p>Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах. Суть та основні риси господарського комплексу. Народногосподарський комп-лекс України. Трансформація господар-ського комплексу за ринкових умов.</p>	2	

<p>Тема 8. Природний та трудовресурсний потенціал України. Природні передумови. Природно-ресурс-ний потенціал України. Демографічні передумови розміщення продуктивних сил. Трудовресурсний потенціал.</p>	2	
<p>Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення. Суть і класифікація міжгалузевих комплексів. Паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хіміко-лісовий, будівельний комплекси. Комплекс галузей легкої промисловості. Агропромисловий комплекс. Рекреаційний комплекс.</p>	2	
<p>Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем. Визначення сутності поняття інфра-структура. Виробнича інфраструктура регіону. Соціальна інфраструктура. ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів</p>	2	2
<p>Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку. Сучасне економічне районування України. Центральноукраїнський економічний район. Західноукраїн-ський економічний район. Донецько-Придніпровський економічний район. Північно-східний економічний район. Причорноморський (Південний) економічний район. СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища. ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.</p>	2	
<p>Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури. Соціально-економічна типологія країн. Економічна інтеграція. Економічні союзи. Форми зовнішньоекономічної діяльності. Зони спільного підприємництва. Зовнішньо-економічні зв'язки України. СК2. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури. ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p>	2	
<p>Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил. Основні загальноекономічні показники розвитку регіону та аналіз його економічного потенціалу. Характерис-тика загального рівня соціально-економічного розвитку регіону.</p>	2	

<p>Тема 14. Наукові засади раціонального природокористування. Екосистеми як визначальне поняття в екології. Самовідновлювальні властивості біосфери та їхня обмеженість. Поняття про природокористування. Етапи природокористування в Україні. Специфіка нинішнього етапу природокористування в Україні.</p> <p>СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку. ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури</p>	2	2
<p>Тема 15. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації. Контроль та управління якістю атмосферного повітря, води, ґрунтів. Екологічний моніторинг і його види. Основи екологічного нормування. Система екологічної інформації.</p>	2	
<p>Тема 16. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища. Пріоритетність природоохоронних інте-ресів. Управління природокористуван-ням як система моніторингу планування, планового й госпрозрахункового меха-нізму. Організаційна структура управлін-ня природоохоронною сферою. Роль громадськості й засобів масової інфор-мації у природоохоронній діяльності. Правове регулювання природокористування і природоохоронної діяльності.</p>	2	
<p>Тема 17. Економічна і соціальна ефективність природо-охоронної діяльності. Природоохоронні заходи та принципи їх економічного обґрунтування. Показники економічної ефективності природозахисних витрат. Соціальна та економічна ефективність безвідходних і маловідходних технологій.</p>	2	
<p>Тема 18. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища. Організаційна структура управління раціональним природоко-ристуванням та охороною довкілля у США, Японії, Канаді. Структура державного управління природоохорон-ними програмами. Економічні важелі управління природокористуванням. Міжнародне співробітництво в царині охорони навколишнього середовища.</p>	2	
	РАЗОМ:	36 8
		Годин
Практичні заняття (теми)		ОФЗО ЗФЗО
Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни.	2	

Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.	2	
Тема 3. Економічне районування та територіальна організація господарства.	2	
Тема 4. Регіон в системі територіального поділу праці.	2	
Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.	2	2
Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики.	2	
Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.	2	
Тема 8. Природний та трудовий потенціал України.	2	
Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.	2	
Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем.	2	
Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку. Сучасне економічне районування України.	2	
Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури.	2	
Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил.	2	
Тема 14. Наукові засади раціонального природокористування.	2	2
Тема 15. Екологічний моніторинг і система екологічної інформації.	2	
Тема 16. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища.	2	
Тема 17. Економічна і соціальна ефективність природо-охоронної діяльності.	2	
Тема 18. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища.	2	
	РАЗОМ:	36 4

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Виконання індивідуальних завдань (доповідь-презентація на одну з тем):

1. Сучасні теорії розвитку регіональної економіки.
2. Вплив факторів (сировинного, паливно-енергетичного, водного, трудового, споживчого, транспортного, науково-технічного прогресу, фактора ринкової кон'юнктури, економіко-географічного положення та екологічного) РПС на формування економіки регіонів.
3. Історія економічного районування України.
4. Вплив великих міст та основних форм територіальної організації виробництва на економіку регіону.
5. Особливості державної регіональної політики України.
6. Програми розв'язання регіональних проблем.
7. Місце України за рівнем економічного розвитку.
8. Аналіз демографічної ситуації і ринку праці в регіоні.
9. Комплекс галузей легкої промисловості України.
10. Характеристика галузей соціальної сфери України.
11. Основні напрямки розвитку продуктивних сил України
12. Географія зовнішньоекономічних зв'язків України.
13. Проблеми та перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.
14. Валова продукція сільського господарства.
15. Вчення В.І. Вернадського про біосферу, ноосферу.
16. Потенційно-небезпечні виробництва та вимоги до їх розміщення.
17. Охорона природних ресурсів.
18. Громадські організації охорони природи.
19. Світові екологічні проблеми та завдання природокористування.
20. Ефективність природоохоронних заходів.
21. Економічні важелі управління природокористуванням.

Інформаційні джерела для вивчення курсу

Дистанційний курс Регіональна економіка (ID 2079)

1. Конспект лекцій з дисципліни «Регіональна економіка» для здобувачів першого (бакалаврського) усіх форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» / Укладач: Панухник О.В. Тернопіль: ТНТУ, 2023. 108 с.
2. Методичні рекомендації для проведення практичних занять дисципліни «Регіональна економіка» для здобувачів першого (бакалаврського) усіх форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» / Укладач: Панухник О.В. Тернопіль, ТНТУ, 2023. 35 с.
3. Методичні рекомендації для самостійної роботи дисципліни «Регіональна економіка» для здобувачів першого (бакалаврського) усіх форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» / Укладач: Панухник О.В. Тернопіль, ТНТУ, 2023. 32 с.

Рекомендована література

Базова

1. Бутко М. П. Регіональна економіка в модернізаційному формат. Київ : Центр навчальної літератури, 2020, 432 с.
2. Дадашев Б. А., Гордієнко В. П., Обливанцов В. В. Регіональна економіка, Київ : Центр навчальної літератури, 2017, 202 с.
3. Завадських Г. М. Регіональна економіка. Херсон : Олді-Плюс, 2019, 556 с.
4. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.2000 // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 25. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.
5. Про зайнятість населення : Закон України від 01.03.1991 // Відомості Верховної Ради України. 1991. №14. (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
6. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
7. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 // Відомості Верховної Ради України. 1997. №24. (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
8. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 // Відомості Верховної Ради України. 1999. №20-21. (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
9. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 // Відомості Верховної Ради України. 1991. №14. (зі змінами та доповненнями). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
10. Конституція України: Прийнята 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
11. Котикова О. І., Горобченко О. А., Олійник Т. Г. Національна економіка. Миколаїв : Іліон, 2020. 195 с.
12. Лишиленко В. І. Регіональна економіка. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 384 с.
13. Регіональна економіка : метод. реком. та завдання для практичних занять і самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти "бакалавр" денної форми навчання спеціальностей 071 "Облік і оподаткування", 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" / 52 уклад. : Т. Г. Олійник, І. О. Мельник, О. С. Альбещенко. Миколаїв : МНАУ, 2017. 60 с. URL : <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2097>
14. Регіональна економіка : опорний конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр спеціальностей 071 "Облік і

оподаткування", 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" денної та заочної форми навчання / уклад. : Т. Г. Олійник, І. О. Мельник, О. А. Горобченко. Миколаїв : МНАУ, 2017. 119 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jsui/handle/123456789/2098>

Допоміжна

1. Варналій З. С., Шевченко О. В. Методологічний підхід до розроблення концептуальних засад щодо стратегічного регулювання диспропорцій розвитку регіонів. Регіональна економіка. 2021. №3(101). С. 5-14.
2. Шебанін В. С., Уманська В. В., Решетілов Г. О. Розвиток територій у системі державної регіональної політики. Регіональна економіка. 2021. №3(101). С. 28- 35.

Інформаційні ресурси

1. Державна регуляторна служба України: нормативні акти України. URL: <https://www.drs.gov.ua/regulations/>
2. Ліга Бізнес-Інформ. URL: <http://www.liga.net>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
5. Регіони України: статистичний збірник. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Сервер Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
7. Статистична звітність емітентів України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/db/emitent>.

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі ЕФ. Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Одна третя від суми балів, набраних здобувачем впродовж семестру	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
20	20		15	20			
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів		
Тема 1-2	Практичне заняття №1-2	4	Тема 10-11	Практичне заняття №10-11	4		
Тема 3-4	Практичне заняття №3-4	4	Тема 12-13	Практичне заняття №12-13	4		
Тема 5-6	Практичне заняття №5-6	4	Тема 14-15	Практичне заняття №14-15	4		
Тема 7-8	Практичне заняття №7-8	4	Тема 16-17	Практичне заняття №16-17	4		
Тема 9	Практичне заняття №9	4	Тема 18	Практичне заняття №18	4		

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою, залік
90-100	A	Зараховано
82-89	B	Зараховано
75-81	C	Зараховано
67-74	D	Зараховано
60-66	E	Зараховано
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ЕФ, протокол №1 від «29» серпня 2025 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. екон. наук, доцент кафедри ЕФ

Андрій КРУПКА